

רש"י
ויבן שם מזבח - על בשורת הזרע ועל בשורת ארץ ישראל:

בראשית פרק יב פסוק ז
 וירא יקוק אל אברהם ויאמר לזרעך איתן את הארץ הזאת ויבן שם מזבח ליקוק הנראה אליו:

רמב"ם
 וטעם לה' הנראה אליו - כי הודה לשם הנכבד וזבח לו זבח תודה על שנראה אליו, כי עד הנה לא נראה אליו השם ולא נתודע אליו במראה ולא במחזה, אבל נאמר לו "לך לך מארצך" בחלום הלילה או ברוח הקדש. ויתכן שירמוז "הנראה אליו" על סוד הקרבן (עיין רקאנטי כא ב). והמשכיל יבין:

רש"י
(א) אני אל שדי - אני הוא שיש די באלהותי לכל בריה, לפיכך התהלך לפני ואהיה לך לאלוה ולפטרונו, וכן כל מקום שהוא במקרא פירושו די יש לו, והכל לפי הענין: **התהלך לפני** - כתרגומו פלח קדמי, הדבק בעבודתי: **והיה תמים** - אף זה צווי אחר צווי, היה שלם בכל נסיונותי. ולפי מדרשו התהלך לפני במצות מילה, ובדבר הזה תהיה תמים, שכל זמן שהערלה בדך אתה בעל מום לפני. דבר אחר והיה תמים, עכשיו אתה חסר חמשה אברים שתי עינים, שתי אזנים, וראש הגויה שאוסיף לך אות על שמך והיה מנין אותיותיך מאתיים ארבעים ושמונה כמנין אבריך: **(ב) ואתנה בריתי** - ברית של אהבה וברית הארץ להורישה לך על ידי מצוה זו: **(ג) ויפול אברהם על פניו** - ממורא השכינה, שעד שלא מל לא היה בו כח לעמוד ורוח הקודש נצבת עליו, וזהו שנאמר בבלעם (במדבר כד ד) נופל וגלוי עינים. בברייתא דרבי אליעזר מצאתי כן:

בראשית פרק יז
(א) ויהי אברהם בן תשעים שנה ותשע שנים וירא יקוק אל אברהם ויאמר אליו אני אל שדי התהלך לפני והיה תמים: **(ב) ואתנה בריתי ביני ובינך** ואברהם אותך במאד מאד: **(ג) ויפל אברהם על פניו** וידבר אתו אלהים לאמר:

בראשית פרק יח
(א) וירא אליו יקוק באלני ממרא והוא ישב פתח האהל כחם היום: **(ב) וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו וירא וירץ לקראתם מפתח האהל וישתחו ארצה**: **(ג) ויאמר אדני אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבר מעל עבדך**: **(ד) יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם והשעננו תחת העץ**: **(ה) ואקחה פת לחם וסעדו לבכם אחר תעברו כי על כן עברתם על עבדכם ויאמרו כן תעשה פאשר דברת**: **(ו) וימחר אברהם האהלה אל שרה ויאמר מהרי שלש סאים קמח סלת לוישי ועשי עגות**: **(ז) ואל הבקר רץ אברהם ויקח בן בקר רך וטוב ויתן אל הנער וימחר לעשות אתו**: **(ח) ויקח חמאה וקלב וכן הבקר אשר עשה ויתן לפניהם והוא עמד עליהם תחת העץ ויאכלו**: **(ט) ויאמרו אליו איה שרה אשרתך ויאמר הנה באהלה:**

רמב"ם
(א) ... ובספר מורה הנבוכים (ב מב) נאמר כי הפרשה כלל ופרט. אמר הכתוב תחלה כי נראה אליו השם במראות הנבואה, ואיך היתה המראה הזאת, כי נשא עיניו במראה והנה ג' אנשים נצבים עליו. ויאמר אם נא מצאתי חן בעיניך, זה ספור מה שאמר במראה הנבואה לאחד מהם הגדול שבהם. ואם במראה, לא נראו אליו רק אנשים אוכלים בשר, איך אמר "וירא אליו ה'", כי הנה לא נראה לו השם לא במראה ולא במחשבה, וככה לא נמצא בכל הנבואות, והנה לדבריו לא לשה שרה עוגות, ולא עשה אברהם בן בקר, וגם לא צחקה שרה, רק הכל מראה, ואם כן בא החלום הזה ברוב ענין כחלומות השקר, כי מה תועלת להראות לו כל זה: וכן אמר (שם) בענין "ויאבק איש עמו" (להלן לב כה) שהכל מראה הנבואה. ולא ידעתי למה היה צולע על ירכו בהקיץ, ולמה אמר (להלן לב לא) כי ראיתי אלהים פנים אל פנים ותנצל נפשי, כי הנביאים לא יפחדו שימותו מפני מראות הנבואה. וכבר ראה מראה גדולה ונכבדת מזאת, כי גם את השם הנכבד ראה פעמים רבות במראה הנבואה (עיין להלן כח יג, לא ג):

רש"י
(א) וירא אליו - לבקר את החולה. אמר רבי חמא בר חנינא יום שלישי למילתו היה, ובא הקדוש ברוך הוא ושאל בשלומי: **באלוני ממרא** - הוא שנתן לו עצה על המילה, לפיכך נגלה עליו בחלקו: **ישב** - ישב כתיב, בקש לעמוד, אמר לו הקדוש ברוך הוא שב ואני אעמוד, ואתה סימן לבניך, שעתידי אני להתיצב בעדת הדיינים והן יושבין, שנאמר (תהלים פב א) אלהים נצב בעדת אל: **פתח האהל** - לראות אם יש עובר ושב ויכניסם בביתו: **כחום היום** - הוציא הקדוש ברוך הוא חמה מנרתיקה שלא להטריחו באורחים, ולפי שראהו מצטער שלא היו אורחים באים, הביא המלאכים עליו בדמות אנשים: **(ב) והנה שלשה אנשים** - אחד לבשר את שרה ואחד להפוך את סדום ואחד לרפאות את אברהם, שאין מלאך אחד עושה שתי שליחיות. תדע לך שכן כל הפרשה הוא מזכירן בלשון רבים (פסוק ח) ויאכלו, (פסוק ט) ויאמרו אליו, ובבשורה נאמר (שם י) ויאמר שוב אשוב אליך, ובהפיכת סדום הוא אומר (יט כב) כי לא אוכל לעשות דבר, (שם כא), לבלתי הפכי. ורפאל שרפא את אברהם הלך משם להציל את לוט, הוא שנאמר (שם יז) ויהי

רש"י לפרק יח [המשך]

כהוציאם אותם החוצה ויאמר המלט על נפשך, למדת שהאחד היה מציל: **נצבים עליו** - לפניו, כמו (במדבר ב כ) ועליו מטה מנשה. אבל לשון נקיה הוא כלפי המלאכים: **וירא** - מהו וירא וירא שני פעמים, הראשון כמשמעו והשני לשון הבנה, נסתכל שהיו נצבים במקום אחד והבין שלא היו רוצים להטריחו ואף על פי שיודעים היו שיצא לקראתם, עמדו במקומם לכבודו ולהראותו שלא רצו להטריחו, וקדם הוא ורץ לקראתם. בבבא מציעא (פו ב) כתיב נצבים עליו, וכתיב וירץ לקראתם, כד חזיוה דהוה שרי ואסר פירשו הימנו, מיד וירץ לקראתם: (ג) **ויאמר אדני אם נא וגו'** - לגדול שבהם אמר, וקראם כולם אדונים ולגדול אמר אל נא תעבור, וכיון שלא יעבור הוא, יעמדו חבריו עמו, ובלשון זה הוא חול. דבר אחר קודש הוא, והיה אומר להקב"ה להמתין לו עד שירוץ ויכניס את האורחים. ואף על פי שכתוב אחר (פסוק ב) וירץ לקראתם, האמירה קודם לכן היתה, ודרך המקראות לדבר כן, כמו שפירשתי אצל (ו ג) לא ידון רוחי באדם, שנכתב אחר (ה לב) ויולד נח, ואי אפשר לומר אלא אם כן קודם גזירת מאה עשרים שנה, ושתי הלשונות בבראשית רבה (מח י): (ד) **יקח נא** - על ידי שליח, והקב"ה שלם לבניו על ידי שליח שנאמר (במדבר כ יא) וירם משה את ידו ויד את הסלע: **ורחצו רגליכם** - כסבור שהם ערביים שמשתחווים לאבק רגליהם והקפיד שלא להכניס עבודה זרה לביתו. אבל לוט שלא הקפיד, הקדים לינה לרחיצה, שנאמר (יט ב) ולינו ורחצו רגליכם: **תחת העץ** - תחת האילן: (ה) **וסעדו לבכם** - בתורה בנביאים ובכתובים מצינו דפתא סעדתא דלבא. בתורה סעדו לבכם. בנביאים (שופטים יט ה) סעד לבך פת לחם. בכתובים (תהלים קד טו) ולחם לבב אנוש יסעד. אמר רבי חמא לבבכם אין כתיב כאן אלא לבכם, מגיד שאין יצר הרע שולט במלאכים: **אחר תעבורו** - אחר כן תלכו: **כי על כן עברתם** - כי הדבר הזה אני מבקש מכם מאחר שעברתם עלי לכבודי: **כי על כן** - כמו על אשר, וכן כל כי על כן שבמקרא (לקמן יט ח) כי על כן באו בצל קורת, (לקמן לג י) כי על כן ראיתי פניך, (שם לח כו) כי על כן לא נתתיה, (במדבר י לא) כי על כן ידעת חנותנו: (ו) **קמח סלת** - סלת לעוגות, קמח לעמלן של טבחים, לכסות את הקדרה, ולשאוב את הזוהמא: (ז) **בן בקר רך וטוב** - שלשה פרים היו כדי להאכילן שלש לשונות בחרדל: **אל הנער** - זה ישמעאל לחנכו במצות: (ח) **ויקח חמאה וגו'** - ולחם לא הביא לפי שפירסה שרה נדה, שחזר לה אורח כנשים אותו היום, ונטמאת העיסה: **חמאה** - שומן החלב שקולטין מעל פניו: **ובן הבקר אשר עשה** - אשר תקן, קמא קמא שתקן, אמטי ואייתי קמייהו: **ויאכלו** - נראו כמו שאכלו, מכאן שלא ישנה אדם מן המנהג: (ט) **ויאמרו אליו** - נקוד על אי"ו שבאליו, ותניא רבי שמעון בן אלעזר אומר כל מקום שהכתב רבה על הנקודה אתה דורש הכתב וכו', וכאן הנקודה רבה על הכתב אתה דורש הנקודה, שאף לשרה שאלו היו אברהם, למדנו שישאל אדם באכסניא שלו לאיש על האשה ולאשה על האיש. בבבא מציעא (פז א) אומרים יודעים היו מלאכי השרת שרה אמנו היכן היתה, אלא להודיע שצנועה היתה כדי לחבבה על בעלה. אמר רבי יוסי בר חנינא כדי לשגר לה כוס של ברכה: **הנה באהל** - צנועה היא:

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.
Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.